

# درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

ایکینچی سنه: اوچنچی جلد

نومرو : ۳۳

۲۰ آغستوس ۳۳۸

# روحيات

رسمك رومياني

رساملرمز

رسمك صنایع نفیسه آراسته روحی بر خصوصیتی اولادینی منقلدلسرمانكه اونومشلاورد . سورندن زیاده سیرته آشنا اولان بوادیلر بلكهده رسمله ادبیات آراستهده کی آشیلماز حدودلری سرت بر روزكارله دورله بيله جك تخته بردلر ظن ایدیورلر . حال بوكه رسمله ادبیاتك آراسی اركسكه قادین روحی قادر فرقی و آچققد . بو حقیقی آكلابه بيلمك ایچون رسمك روحیاته نفوذ اتمك ، ماهیت و طبیعتی آكلامق و صوكراده و ساطانی تدقیق اتمك لازمدر .

رسم ، موسیقی کی دوغورودن دوغوریه روحك اك درین آناستندن ، اك مهم و انسباتی آرزولرنك چاقاقتیلرندن گلدیکی کی روحك مشهور و شم مشهور بررومانی یا قی ایسته ن ادبیاتلهده مسابقه کبریه جك برحاله دکادر . هر صنعت کی رسمك ده کندی . موضوعی ، کندی غایه سی ، کندی ماهیتی و کندی کوزلالکی واردر . مثلا موسیقی نه قادر منزوی و مجرد سه رسم او قادر اجتماعی و مشخصدر . بری مکانه هیچ علاقه دار دکل ایکن دیگر کی بونک تابعیدر . بری متحرک ، متوج و هرات متحول ایکن دیگر کی ثابت ، منجمد و لحظوی در . ادبیاتده کی سورولکی آقیش و نمادی اولوش حرکتی برینه رسمده ثابت بردوروش و آنجی بر کره اولوش واردر . بوتون بوفرلرک سبیلری عندی ویا ارادی اولوب طبیعی و جبریدر . ایسته بو طبیعیلاک و جبریلکی آكلامق ایچون اولو رساملرک عضوی واسطه لرندن اك مهمی و حق بکانه سی دینه بيله جك اولان کوزلی تدقیق اتمك لازمدر . کوزلک ماهیتی آكلاشیلدا قیه رسمك ضربت و خصوصیتلرله عجز و قصورلری آكلامق ممکن دکادر .

عاقبت واردر . چالی ابراهیمك مهتاب آوجیلری قوتلیدر . ساده اركسكه قادینك برلری تبدیل اینسه بدی ، بن اویله باباردم قادنی اورکك وارکی جبار یا عیالیدی ... ذاتا طبیعت اقتضای دکل ؟ دیدی .. روحی بکک مجری کوزلدر . عادل بک صوکره احواله کیدی : بوزمانده صنعت یا قی غیر ممکندر . مالزیه یوق ، راحت یوق ، اشتها یوق ... دیدی . نه ذاتا رساملرک برنی شکایتی بودکلیدر . فقط بنم اك زیاده باندین شامق اسماعیل بکله قوشامادیمدر . عزیز رسام واپورینه پیشمك ایچون هیچ دورمادن قوشدی ، کیندی « باشقه کون ، باشقه کون ! » دیدی .

(درگاه)

رجاسیله آغزندن بر قاچ کله چیقدی و صوکردهده هیچ دورمادن شولری سوبلیدی :

— بوسرکی ایدر ، اك زیاده کندی ترجیح ایدرم . کولدم و بوزینه باقم . روحی بک بوراده نوحاف اولقدن زیاده قورقونج بر چهره طساقیندی و منادی بویه ، بویه ، اوت ، دیدی ، زیرا اك ایی انطباع کندی آرمدن آلد . صوکردهده فخریانی بک ایی بر رسامدر دیدی .

بن هنوز نامق اسماعیل آكلایامادم . معین بر جبهه سی یوق . آری آری آرقداشلرم قوتلیدرلر . مثلا چالی ، چالیدر ، حکمتده حکمت ... آجیق آجیق فکری سوبلدم . بلکه سز دیررم ، مثلاً سامی بکک کوروشی بر کوروشدر . کیمسه برشی دییه من . مثلا بن کوروشده کندمه کورهدر .

روحی بک احمد هاشمی چوق تقدیر ایدیور . ذاتا احمد هاشم ایچون بر عاقبت و غضب بری اولان بوسالورلرده بوخشین صنعت کناهاکولرنك اك هیجانلی مدافعی روحی بکدر .

— هاشم بعضیلری قز دیورسه نه یا بدم . فکریدر . هاشم خیرخواهدر دیدی . برمنقد ، حدتلی و غرضکار اوله یاور ، حقیدر . بوراده « آقسام » ک نورسیده منقدنی خاطر لادم . نه تصادف بو بکک روحی بک کی ایی بر صنعتکار فکر آرقداشی وارش . روحی بک تکرار هاشمی مدحه باشلادی ، روحك عشقنی ، حسلری تهتیه اوغراشیورم . غایم بودر . دیدی و تکرار تنقیده کیدی ، غایبچوق متأاولور . تنقید ایچون قوتلی معلومات لازمدر دیدی . استهتیک فیلسوفی بیلیدر . نه دو قاسیون لازم و روحی بک بو عینده چوق دوردی . استهتیک بیلیمین صوصالیدر دیور . آبی سودن شربت اولادینی کی خام آدامدنده صنعتکار و منقد بیشمز . نه دو قاسیون لازم . لازم ... صوکره سوزی دیکشیدردی . جدی بر وقارله اك ایی صنعتکار فطعی ضیادر دیدی . اونام رسامدر ... اك ایی منقد هاشم بک اولدینی کی .. بوسره ده یاغزه چالی ابراهیم بک کادی : ابراهیم بک روحی بکدن کندیسته دائر فکری صوردی . روحی بک برشی سوبلیدی بو بینه اولاز ، اولاز دیور و احمد هاشمه ، تنقیده ، استهتیکه قاجیوردی . سوزلری « استهتیک ، نه دو قاسیون » دییه بتیردی .

هارل بک ، بوسنه کی سرکیدن ممنون ، کندی اثرلرندن ده ممنون ، اجنیلر ، زیارتچیلر اثری بکندیلر . و بنده جسانله بکندم ، دیور ، مکتبیدن چوق ممنون . صنعتکارلری صوردم ، صنعتده ایش ، روحی ، حسی تقدیردر ، دیدی . حزن ، نشه ، ذوق ، طرافت میدانه چیق بیلدی ، نامق اسماعیل ایی رسامدر . سامی بکک چیتجی لوحه سند ، صراح عالی بلیدر . آرتق رساملرده اختصاص ماش کوستردی . هرکس بوسنه کندی پونده چالشهش ، مثلا حکمت بک هب دکزده ... حکمت بکی چوق بکک نیرم . شوکت بکک اثرلرندده

اولور . بوندن صوکره سامی بک باغان عماریه سنه کیدی . او عماره در که سامی بکی بوکونکی قهرمان اولورق میدانه کتیرمدر . دقت ایندم سامی بک بو عینلردن داها فضله لذت آلور « او خایلی تورک عسکرینك او آجیستی ، قهرمانلانی کوردم . امل اولری تهتیدر . فقط بلکه یارین هیستندن واز کچرمده . بوته یزی » یا یا م بللی اولاز . مثلا بوکون چیتجی یا بدم . بلکه یارین لاله دوری ... بوزینه باقم .. آكلادی .

اوت ، لاله دوری بیراندی اما ساده موضوعی ... فقط حالا باکر بر لاله دوری واردر . ذاتا شمرق بر اورمان نهایتسز بر اورماندر . « صوکره رساملرک استمدادی بجهت بکک . « هنوز بر قدرت یوقدر دیدی ، بلکه اولور . « صوکردهده حربیه مکتبندن بارسیدن بحث ابتدی . بوملرزه باشلامدن اول به تراز یا پارمیش ... سامی بکده روس سرکیستی بکنیور . کندیسته « اسماعیلوچ » ک شیشه سندن بحث ایندم که بونی احمد هاشم بک بک بکنمندی .

— یوق ، یوق جام دیدی . صنعت فوطوغرافی دکادر . طبیعتک تقلیدی دکل و بلکه طبیعتک بر دیک هیجاندر ، دیدی ، ذاتا احمد هاشم بک بویایی آكلایا . مدی . آكلایامدی . ذاتا آكلاماز . او ، هنوز رفائی طایراز . صوکردهده شولری سوبلیدی ، « خلفه دوغور کیمکدن و خلفجی اولقدن قورقام . کیم نه دیرسه دبیین . « بوراده سامی بک طبعی بزم ضا کواک آب کی قوتوشوردی . سامی بک ، آرسلا نیان افندی بی او قادر صنعتکار بولایور ...

حکمت بک شویله سوبلیدی : — سرکی دها ایدر . آورو بابه کیدنلر من قوت و بریور . پورترده فخریانی بکی ترجیح ایدرم ، نامق ده ایدر . ولی عهدده غایت یوکسک موضوعلر واردر . بن « مطالعه » بی چوق سوردم . حکمت بک غالباً او رسمك بر آز باکشن اولدینك و قادینك باجاولرنك تحتدن کی کورولر بکک فرقدنه دکادی . « کندی عاقد احمد هاشمک فکری حلی بولایورم بن بویه چاییم . آرتق هاشم بک رس سرکیستی مدح ایش دییه کوزل دییه م . او سرکی فادر . « شیشه » رسمی فادر . ذاتا اسماعیلوچ ایی بر رسام دکل ک افندم ... بزده کواک بر بنس اویاندران اثرلر کوزله صابیلور . روس سرکیستنده کی رسملری ، سوراق صابیلرنده چوق کوردک دیدی و کولدی . رسمده غایم حقیقتدر ، خیال دکل ؛ هر کوزل سوردم . ملی صنعتدن آكلامام اویله شی یوقدر ...

نظام الدین بکک اثرلری صوردم کولدی . « کوزلدر ! » دیدی . ترجیح ایندیکی رسام یوق . « ملی موزه ایچون آریلان رساملر . کندیدهده قاریشدر برام . کوزلدر . دیدی .

روحی بکی زورله افق ایندم بو افق مسئله سی بيله آری بر ایش اولدی . روحی بک « بن رسم بابارم ، لافدن آكلامام » دیور . بن آرقداشلرنك

هر شسیدن اول ضیالره کولکلر ، رنگلره شکلارک بویوسی اولان رسم بکظردم کوزه محتاج و کوزک اسیریدر . اذیب بوتون خواستدن ایسته دیکی کی استفاده ایدر . رسام ایسه یالکز کوزندن مستفید اولور . آنادن دوغمه بر اعمانک شاعر اولسی بک اعلا ممکنه رسام اولامایه جفی هرکس بیلیر . کوزنی غایب ایدن بر رسامک آرتق هر شیئی بیتشد . بو اعتبارله کوزک روحیاتی بیلیمک رسمک جان دامارنی باقلا مقدر .

\*

روح ، صنعتکار اولاق ایچون اوچ بویوک انقلاب کیمیکه مجبور اولمدر . بو انقلابدن برنجیسی کوزک تکمیلله ، ایکنجیسی دماغک تشکیلله ، و چنجیسی ده انسانک ظهورله حصوله کلددر .

هر صنعتک غنی بر حرفت تشکیل ایدیکه نظراً روح حرفتکار اولادن صنعتکار اولامازدی . حرفت اساس اعتبارله آلت قولانق و آلت باقی قابلیتیدر . بو قابلیت آنجق کوزک تشکله باشلامه سیله ممکن اولمدر . چونکه دیکر حواسمزه مکطالری یقینی صورته قابل وزن و حساب و مقایسه اولادینی کی ده چوق انسیاقی و مهمدر لر عینی زمانده عقل و ذکادن زیاده سوق طبعیلر مزه ، حصار مزه مر بوطدر لر . حال بوک آلت قولانق و آلت پایه بیلیمک ایچون اشیایی کندیمزدن آری بر حالده واضحاً کورمکه و واضحاً مقایسه اتمکه محتاج . حواسمزه ایچنده بو وظیفه یی آنجق کوز پایه بیلیر . بونک ایچون کوز ده ایشاده انتفاعی ، انشائی ، عملی بر فعالیتله بوغورولمدر . اک طبعکار ، خارجه لک چوق علاقه دار و ایچمزه قارشى اک پایانی بر واسطه معرفتمز وارسه اوده کوزدر . نته کم « کوزنی طرباق دوپورسون » غنای کوزک بو ماهیته قارشى حسیلکک فوری بر انکساریدر .

کوزک تکمانی متعاقب دماغکده تشکله باشلادینی دوشونله جک اولورسه کوز سوق طبعیلر دن زیاده عقلک پیشدار بر معاوفی درینه بیلیر . نته کم کوزله عقل آراسنده بو مناسبت هرا یکسینک تدقیق ماهیتله ده تظاهر ایتشد .

کوزک میغانیکیتی تدقیق ایدیلر سک اولورسه اشیایک یالکز سطح خارجینی کورمیه لیک ، هیچ بر شیک ایجه نود ایدمیه کی آکلاشیلیر . چونکه کوزک مکس رؤی اولان طبقه شبکیه بر سطح اولدیندن آنجق طول و عرضدن متجسدر . عمق و مسافتی حسن ایتدیرن کوز اولایوب احساسات عضلیدر . کوزک عضله لرله بوغور و وجود مضر حرکت ایتسه ییدی بعد و عمق کورمیه جکدک .

هرکس بیلیر که کوز بر شیئی ایجه کورمیه بیلیمک ایچون ایشیئی دور دورق احتیاجنده . بو اعتبارله کوز بر آت تثبیتدر . حواسمزه ایچنده حرکتدن هیچ حظ ایتنه بنه بو ضرور . عینی زمانده اک چابوق بورولان ، ارادی دققی اک کوچ و دالانق اک قولای اولان بو حاسه مندر . بناء علیه کوز حرکتی تمادی

حائده کورمه بویوب منقطع کورور . کوزک ضبط ایتدیکی حرکت ، فاصله لی نقطه لر دن پایبامش بر خطدر دینه بیلیر . حال بوک حقیقی حرکت انقطاعسز و فاصله سز اولدینی کی حیات ده عینی طرزده بر حرکتدر . هر کون بر لکده باشادیمز کیمسه لک تحولاتی کوز آنجق کوزوله سیله جک بر حاله کلدکن صوکر افرق ایدیه بیلوروز . بر نیساک بویوسنی کوز مزله تعقیب ایتدیکمزه هیچ بر شی کورمه بیلوروز . بویومک و دیکشمکی دائماً بوی بوی ، مرحله مرحله کورمه مضر هب کوزک تمادی و انقطاعسز اولان حقیقی حرکتی کوزمه مسنک تدقیق لیریدر . شو حالده کرک کوز و کرک کوزک دلالتله چالیشان ملکه لر مزله حیاتی تعقیب و ادراک ایتمه مزه انکان یوقدر . کوزه اک مر بوط اولان ملکه مضر عقلدر . دینه بیلیر که عقل کوزک بر توسعندن عبارتدر . اونه دینری کوزک دلالتله و کوزک حکم لیکله چالیشان عقل کوزک بوتون خوبلری قاپشددر . دیکر حواسمزه ده چوق سوق طبعیلر مضر ، یعنی دوغورون دوغوریه حیالک تکلیفاتی ایکن کوز عالم خارجه نیک حیرانی ، ماده ک بر سنشکاری اولمدر . کوزلر اویقوده تماماً ترک فعالیت ایتدکاری حالده دیکر حواس مهما امکان اویاتیق قائمده در لر . مثلاً حیاتی بر تله ک کلمه اویون کوزلر تکلیفان حیات اولان دیکر حواسمزه و بالخاصه قولانق تکلیفکی سایه سنده آچیله بیلوروز .

کوز ، باقده دن کورمه مدیکى حالده قولانق دیکلمه دن ایشیده بیلور که بوندن کوزک شعور سز چالیشه میه جی و اراده سز جم خاطرات ایدمه میه جی آکلاشیلیر . شو حالده چالیشان بر کوز همه حال معدی ، متعرض اولمه مجبوردر . نته کم عاطل و ذکادن مجرور مخلوقدرده کوزلر دالالاید . اکثر یامه سز و چوق کره فعالیت سزدر . بونلر اکثری باقار ، فقط برشی کورمزلر . رسامک کوزی ایسه ایشله یی و ایسته یی ، سه چن و آیه لایان کوزلر اک جالی و اک قولیلر ندندر . اک چوق کوزله چالیشان و خصوصی کوزلار کربری بالخاصه کوزینه مدیون اولان رسامک آرتق سیرنجی اولفندن زیاده صورنجی اولمسنه و حسک بدیعیا شندن زیاده عقلک فلاسک کولاکنه ویا رنگارک شومنه قایلماسنه نه حیرت ، نه ده حدت انک لازمدر .

الحاصل آلت قولانق و آلت باقی احتیاجدن دوغان کوزله بونک دماغ حائده بر توسی دیک اولان عقلک وجوده کتیردیکی بوتون مهورلر ، بوتون اثرلر ، کندی فعالیتلری کی پارچه پارچه ، کسک کسبکدر . مثلاً روح فاصله سز و متمد بر آقیشدن عبارت اولان حقیقی اسان باطیسی عقلک حاده سندن کچدکن صوکر کرلر ، کله لر ، جمله لر ، عبارتله حائده پارچه پارچه و کسک کسک بر دل اولمدر . اجتماعی ، یعنی خارجی و عملی احتیاجه کافی اولان و مجرد و بارجه لی انسانک روحک حیاتی و انسیاقی احتیاجلر نه قادر دار کلدیکنی شاعر لر دن صورمالی . حتی و سق ذیلان و اویلا غیا بو اضطرارک افاده سندن باشقه بر شییدر ؟

عقلک غایه سی موجوداتی قابل تصنیف بر حاله کتیرمک ، یعنی اشیاده محسوس مشترک و مشابه اوصافی آرامق ، تنوع و کثرتی مشابیه و وحدته ارجاع ایدر لک مضر کی ساده لشدرمک و بالتبعیه حقیقی شأنیته برینه قابل انطباق واضح فکرلر اقامه ایتکدر . عقلک بو ادراکنه نظراً بوتون کاشات مشابیه ، کیت ، وحدت ، وجود ، ضرورت ، معینیت ، مکان ، جوهر کی محدود و معدود قانونله قابل تثبیتدر . دقت ایدلنجه کورولور که عقلک کوزه اویورق بولیدینی بو قانونلر هب ستایتکدر . الحاصل عقل مقایسه یی ، تشبیه یی ، تثبیت یی ، وحدتی ، معینتی ، مکانی ، ضروری ، ماده یی و هر شیئی سکونه ارجاع ایدینی بر استعداده مندر . کوزک استعدادی دخی ده اویاق مقیاسده اولارق عقل کیدر . برینسک عقلی اویاندیرمی ایتدیکمزه زمان آغزنی آچ ، قولانق و بر دیموروزده « کوزنی آچ » دیوروز که بو خطابک « عقلکی طوبیلا » دیکدن باشقه بر معنای یوقدر .

عقل منفرد ، امثال سز شیلردن ده برشی آکلاماز . چونکه مقایسه ایدمه مضر ، مقایسه ایدمه نیجه ده بر حکم و بره مضر . بو سیدن عقلک فکرلری هب بکزمه اساسنه مستند حکمدر . نته کم رسمدده مطلوب اولان ابتدائی غایه بکزمه کدر . رسم سیرجیلر نیک ایلک آرادقاری شیده بودر . بکزمه یی بر رسم نه قادر کوزل اولورسه اولسون عقل نمون ایتر . آرتق تقدیر ایدر سکزه کوزله چالیشه مجبور اولان رسامک خارسی انطباعات و عقلک تحکمدن قور تولارق درین حصاره ، طشفین و جدلره ترجان اوله سی فوق الماده کوچدر . فضله اولارق هر کاترشی ، معماری و رسم کی بلاستیک صنعتلر موسیق و ادبیاته نظراً خارجه ، ماده ایله ، سطحله مقید اولمه چوق ده مجبوردر لر . بلاستیک صنعتلرک و بالخاصه بونلر اک مکلی اولان رسامک عقل ایله اولان صبیق مناسبتی صنایع نفیسه تار یخنده ده کورمیه بیلیر . مثلاً اسکی بونستانده بلاستیک صنعتک شاهقده لر ابریشدیکی « پدرفله س » عصرنی متعاقب مان عقلک سلطنتی باش کوسترمش و سوفر اطالره آرسطو و فلاطونلر یتیمشددر . رسدده ایسه عالم خارسی ایچمه دن ایچمه ترصد احتیاجی چوق ده غالب اولدیندن بو صنعتک انکشافی همه حال باطنی حیاندن خارسی حیاته چقلق احتیاجی ایله توأمدر . مثلاً سری بر حیات کیره ن قرون وسطانک رسمدن مجرور مری بوسیدندر . عقلک دققی بر مشاهدیه ، واضح و صحیح بر کور کویه احتیاجنک افاده سی دیک اولان « انتباه » دوری کله یجه رسمدده بلای باشلی هیچ بر حرکت کوروله مشدی . عینی مناسبت تار یخنده ده کوزه چار قفده در . کاشانی علمی بر کوزله تماشا اوله عسکری مکملر ده باشلادینی کی علمی تماشا لک یاقین اولان رسام تماشا سی دخی بو مکملر ده باش کوسترمشدر . از جمله عسکری مکملر ده یتیمش ایلک رساملر مزرک اک صوکر استاد لر دن اولان خلیل باشانک نابولر نه باقیلر سه بونلر نه قادر منطقی و حسابی اولدقاری

يك كوزل كوريلور. بوناره الكفلى فلاسكار وناما هندسه راسيونالستار ديبه بيلير. ذاتا فلاسقى صنعت ، عقلك بديعيتنه ، قواعد و قوانينه تابع دورغون، مستريح، آغير باشلى، عاقل بر شسته تيلك ديكدر. فلاسقلرگ متنوع شأ نيلر وسرست حياتن زياده اصول و قواعد، ضبط و ربطه ، حدود و قوده اسير اوله لرى هپ عقلك انضباطنه تبعيتلرندن نشأت ايتشد .

كوز ، حركتى كوره بيلمك ايجون ناملى احساسات عضليهك معاونه ختاج ايسه عقل دنى حقيقى حركت وحياتى آكله قى ايجون عقلن بك فرقلى راستعدادمن اولان « حدس » . محتاجدر. حدس ، الك آجبق بر تريفله حساسرك ، انسيافلرك شغور بيلمه سنى حاليدير. يالكز بواسطه كوزك قابل استفاده اوليله چك درجه سى مع التأسف يك اندركيمه لرده موجوددر. عقل جان جان بوتون طبيعى انسانلرده موجود ايسه ده قوتل بر حدس قابليت بوز بيكد. بر فرد بيله نعيم اوليان بردهاى مخصوصدر. ميخانيكى و علمى كشفلره تقدم ايدن حياتد برويا بر قاچ كره مجل ايدن « حدس » دن ماعدا بر حدس ده واركه بتم بوراده قصد ايتديكم ايشته بر حدس در. او دكدر. بردهاى مخصوص كى عرض ايتديكم بر حدس بر كنديلرلده عقلن زياده حيات عتق بولنان و عبطلك بوتون حياتى حركتلر سته نياستيله تعقيب و تدوير ايدم بيان ينى حدسى دويغو وروخلرلده ناتورا حاله كچمش اولان كيمه لرلدر. هيجانلى صنعت ، ايجلى كوروش ، حقيقى زمانى آكله بيش، حريش، مزيش ، كيفيتى بولوش بر فرددر. بونارك ايشينى اولاددن قورتوق عقلك صابلا بدينى خطالردن صيريق بك كوجدر. بوسيدن عقلك سكون واستراحتنه نكجهان استقرارلى ذهنيته تابع بر حاله ياشان اكثر انسانلر بوقورى داهان دائما بريانر طالع هراسيله قارشيلارلر. فقط حكمت خدا بوكى دمالر اكثر يا تام زمانده بيشير و قانشا قارندن چيقه برق بولارنى غائب ايتش روجلره ، بولارنى بولدور . ايشته رسم ده آجبق بيله بر زمانده عقلك جنيرلرندن قورتولمق چاليشه قى حياه دوغرو كيتمكه باشلاركه قاچ سته ديمرى بگيرديكمك اك جبرائى حيات فورطنه لرى بوناركى رسم استادلر مرمى ده ادبياتده كى آرقداشلىرى كى بونكى مرحله نك ايشيكنه فيرلاشمدر . يالكز رسمه نك اوزون برماضيى اولادى ايجون رساملر منى بر عتبه دن محروم و بنسأ عليه ماضى الهه حالى مقايسه به محتاج اولان منفدرله دهآ آرز جاذب كورونمكددر. فقط بوجروميك بوشلفنى رساملر ك هوز آجيلان قاناتلرنى يارالامله املا اتمك هم حقتز همده انصافن بر امكدار رسمك قورنى چكترلر يك آرز اولان بر محيطده رسم تنقيدى وقوفله اداره ايدانسه طاهرأ ساكت و متحمل كى كورون رساملرى ايشته مكارى بر بوله صابغه و بونك نتيجه سى صنعتلرندن آلوقمغه سبب اولنه جفتدن قورقوروم . رسم ، ادبيات ذوق و ياموسيقى قولايغله طائيله بيله چك بر صنعت

دكدر. هر صنعت كى رسمك ده كندى عاقله سى و كندى ماضيسى و كندى كوزلاكارى واردر. اوچ سته ديمرى تعقيب ايتديكم سر كيده هر چ اونونامايه جنم اوله اثرلر كوردمكه بوقوفيت آرز برشى دكدر . رسم ، لفظوى بر صنعتدر ديشدم . بونقيز دستورى بر آرز آجبق لازمدر. معلومدر كه موسيقى الهه ادبيات آفات روحيه به دوغرون دوغرويه مطام وروحك كندى اوزلسانلرله متكلم اوله لرى اعتباريله حقيقى زمانه ، باطنى حياه رسمدن جوق فضيله متصرفدرلر-رسم امتدادلى حياتك آجبق بر آتخ، بر جاقينى ضبط ايدم بيليركه الكسيال و الك فرارى اولان بو آتخ تثبيت ايدم بيلمك خصوصنده هيج بر صنعت رسمه رقابت ايدم من بونك ايجون موسيقى وادبياتده بولنان سوركل و جد واستفراق باطنيه مقابل رسمده بر آتلق « تماش » و بر آتلق « حيراني » واردر . رسامك مزاج و ذوقيله تميز واتخاب ويا ابداع ايتديكى كوزلاكارى بهمه حال رنگار ، شكلار ، كولكلر و ضيالر كى صفتى ، خارجى و سطحى شيرله اورمكه مجبور اولدينى هيج اونوعا قى لازمدر . كولكلرله ضيالر اشيانك كنديلرلده منديخ اولايوب اوزرلرلده اويانشان جالوه لرلدر . رنگار ايسه اشيانك طيفه شكيه مزه كوندرديكى ضيا اهترارلرلرلر عيارلدر . اشيانك كنديشنه خاص اولان آتقيق شكللرلدر . مكاه نسييله شكل ، بر شينك محبطى آرمه سنده كنديشنه ياديني بووا ، اورديكى دانلادر . زمانه نسييله شكل ايسه حياتك استجاله دورنده كى برآن مضوطيدر . رسام ، رنگ ، كولكه وضيا لره ايشته ديكى كى اويانا بيه سده شكاده بودرجه سى برقى مالك دكدر. چونكه رسمك اسكافى ، طاسلاغى چيركيدر . چيركىسى قوتله مش رساملرك اثرلرلى كيك خسته . انله ماملر وجودلرلى آتدريز . رساملر من آراسنده چيركيلرلرله كوجمه واقفانه حاكم اولان فخرمان بكددر. رسامك چيركيدن سوكا سوك مالر سى عقلك مفهولرى كى محدود و هر درلو شفافيتدن محروم بر قاچ مادى و مجرد رنگدن عيارلدر . ايشته بوجان رنگلره حواسه نك شهوتمى اوياندر بره جق بويونى حكمت بك بيلير . بوجوب صنعتكار روسى بك كى اولكون و صولفون آتله ايدى باقى سوميور . حواسه نى آجبق هوانك بوتون جيبلاق رنگلرله غيد . بقلامق ايتديور . مجبور هموميله جعيتدن مجنوب انسانلره قارشى متوهم و يالكز طيفيله دوست اولاسيله كارينه نظرأ حكمت بك آتله دن قاجه رقى آجبق هوايه قوشمه سنده بوجالت روحيه نك تأثيرى اولسه كر كدر . استادلر ايجنده كوزيله الك اناي جالشان شوكت بكددر . شوكت بك موضوعلرلره و فخرجه سته حاكم . مشابهت و كيتلره نافذ ، وزن و حساب رعيتكار آغير باشلى، دوغرو كوروشلى ، وضوح جوست بر صنعتكار . جالى ابراهيم بكله نابق اسماعيل بك اكثر نيته آغير باشلى اولان استادلر من آراسنده ايكي ياراماز بوجمه بگزيورلر . هر كيده بهمه حال بونارك

بر سور بر زلرى واردر . بوجوق سونى استادلرك روجلرلده شيطانلرله ملكلر صاچ صاچه دو كوشورلر كيدير . رسمك اوزرورى ماده و مقوليت چنيرلر اولماسه كم بيلير دهآ نه قادر طاشا قفلر . بوجضطرب روحلى و كنج حله لى استادلر جعيتنك روجلرلره كرديكى عرف و عادات و قوانين برده سنى بيرتوب طبيعتى دوغرون دوغرويه الك درين انالرينه چكك وصوكراده مستانه بر حله الهه اعصابه چاربه رقى بيقلوب دوشك ايتديورلر . نيشارى نلاشلى باشلرلى حالى ، ايتلرلى صيقينىلر بويكى صنعتكار بر كيمك چوق وعدلى بويوك اميدلرلدر . بونلر نه قوتنى ايشته سله ريزه بكي رعشه لر كنيورلر . سامى بكده داستانى بر آدا وار . هاشيك موضوعه دوقونسه يا بر قصيده ويا بر داستان چيفاربيور . كورديكى و ياشاديني موضوعلرده مسافله حكمرانلر حامدانه بر عظمت آرييور . خيالى انكين، ژمستلرلى كنش اولان بواسطه بوتون رومانىكار كى ايدم ايتسدر الك چوق . مكدوره و خيالى بورديفه ناصيه سنده كى آللى چيركيلرله كوزلرلده كى اسمر دالغيتلى شهادت ايدر كيدير . سامى بكك تابلورلرلده حسارك ، انسيافلرك اشطرا ايتدن زياده مفاكره نك، ايدم آلك آللرلى توتيور . نارا لاده صياح « كى روحنى كنش و غير اقلره آچش بو رسامده صانكه بر مفاكره ملائقوبلىسى وار .

« سونى ليقيز بك » نقى دورندن بر صيفه « سيله ايلك طانيديم وقور بر صنعتكار . سونى ليقيز برىلى رنگلره ترنم ايتكده جدا خارقه اولان بو استادك كوزلده اصطلاكار بر عدسه وارمنى كى بوتون رنگار الك تميز بر منفردن عكس ايدن رقيق ، شفاف و مرضى ضيالر اولور . بوجارلى ومست نظرلر طبيعتى سحر بر كايلى كى تول آلتندن سير ايتكدن ذوق آيور .

\*  
صنعتكارك مفاكره سى نه اولورسه اولسون رسم عصر لرجه رنگ و كولكلر ، ضيا و شكلار بويوسنى ، آت و فرارى استجاله لرك سكون واستفراق ايشله ين بر صنعت اولشدر . هله راسيونالست فلسفه تاهه نون « ديمرى كاشانك اساسنى سكون واستقرارده كوسترديكى مدجه رساملرده حركته دوشكونلك حامى باشلاماشدى . يالكز اسكى عصر رساملرلده كورولديكى كى آره صيره حركته دوغرو بيمشور ، بى انسيافى حله لر اويوردى . حال بوك كاشانى عقلن زياده حدس كوزيله تماش ايدن صوك فلسفه و بونك الك بوكسك شاهقه سى اولان « برغسون » ك كاشانى طرز تفه سى صنعتكارلرلى بگيرعه سله اوغراندى . سحر و جاذبه سى غير قابل اجتناب اولان بو تلقى به كوره كاشان بر عاقلن زياده بر صنعتكارك ايتدريز . موجوداتك اساسنده سكون واستقرار دكل بالعكس حركت و تحول واردر . كوز ، خياللرلى جانلانديرمق ، حركتلرلى كوره بيلمك ايجون ناصيل حركتك حس دروينسى اولان احساسات عضليه نك معاونه شتاب ايدرسه عقل دنى

منظومه:

## اوقان و جندَن

۲-

موسانك عصاسنى؟ سويله؟ سايانك مهرى؟  
سويله؟ سه ميراميسك باغچه لرى؟ سويله؟ اسكندرك  
آينه سنى؟ چك جاني؟ قيصرك نام وشانى؟  
قارونك خزى لرى؟ سويله، سويله!  
— ايسته، بكا جاني ورك!

جانان كه موسانك عصاسندن داهامه جزلدر،  
سايانك مهرندن داهامه كليلدر، جانان كه سه ميراميسك  
باغچه لرندن داهامه فرخزادر، سويله؟ اسكندرك  
آينه سندن داهامه شيلدر، آغرى، چك جانمندن داهامه  
مسكردر، صاچلى وساچلى رنكى قيصرك نام  
وشاشندن، قارونك خزى لرندن داهامه محتمم وداها  
كوز قاشدريجى در. ايسته، بكا جاني ورك!  
اونىز موسانك عصاسنى نيلىم؟ مادامكه يار  
كچمه چك، دكزلرده يولار آچشم نيه يارار؟ مادامكه  
يار اجميه چك قايلردن سولر چقاروشم نيه يارار؟

سايانك مهرى نيلىم؟ هواده اوچان قوشدن،  
برده سوروش زاحفه قدر اسره رام اولان پوتون  
مخوقات اچمده يالكر اووامى در، مادامكه ديكلميه چك،  
مهرى هانكى زمانك آتته باسه چم؟ مادامكه  
اونىز هر بر بكا زندان در، سه ميراميسك باغچه لرى  
اولش، نيتونك سايلى اولش، بو آواره كوكل،  
هانكى كنده قرار قايلار؟ بو يانان باش هانكى سرمرده  
سرنك بولور؟ هيچ برى اونك بر بارماغنه دكشم.  
اسكندرك آينه سندن اونك قاش چايشنى ودوداق  
بو كوشنى كورميه چكسم، چك جانمده اونك قوشندن  
برشه دوغايه چكسم، قيصرك نام وشانى بنده اوكا  
مالك اولدئم زمانكى غرورى اويايديرمايه چكسم؟  
قارونك خزى لرى اچمده، زهر ديك اوونك كوزلىرى،  
ديبالر بكا اونك صاچلىرى، ايجيلر بكا اونك ديشلىرى  
وسدقلىر بكا اونك طرنازلىرى خاطر لاته چكسم، نيلىم؟  
آه، نيلىم؟

هيسى سرك اولسون، هيسى سرك اولسون!  
بكا جاني ورك... دولزك اوك شوكتلىسى اودكلى؟  
دارادن قيصره قدر، كيم اوله بر سلطنته مالك  
اولدى؟ ويل اوني كورمىنلر، ويل اوني بيلمىنلر...  
اوني كورمىنلر، اوني بيلمىنلر دنيايه نيه كدبلر؟  
نه باقى ايجين؟ ونه بگله پورلر؟ آي بارا سنى كورمىنلر،  
بن كورمىورم؟ سنى بيلمىنلر بن بيلمىورم؟ هنوز  
دوغان چو جوقدن، اولوم دوشكته اوزامش اختياره  
قدر پوتون انسانلرك كوزنده هپ سنك عكسكى  
آرايورم. بكا اوله كلور كه پوتون كوزلر، سنى  
كورمك وپوتون كوكلر سنى سه ورك ايجين خلق  
ايدلشدر. خانك سنى سن دكيسك؟ پوزيك سندن  
برى هر كون شرقدن غربه كيدن بويلا بزلر هپ سنك  
بو اكه روان دكيدرلر؟ پوزيك سندن برى آي  
هپ سنك ايجين، كوشن هپ سنك ايجين چقه يورى؟  
بن روح ناخلاقن ملايه قدر پوزيك سندن برى  
هپ سنى آرام يورى ايدى؟ يعقوب قبرى

## كولده كيجر

۷ \*

آجى برسسن ايكلور قارشى درينك كرده!  
بو بنم كولده كى آسلاشيدلر ايان درده  
قاردهش اولان يوراسىز بر قوشك ايكتيسى...  
ديكلورم سيلرك كوزلر مده كى سيسى...  
كوكاره دور... آيدىنان دور... قراكان دور... سولر دور...  
قوش ايكلور دور... سس سرك ايكلور دور... كول ايكلور دور...  
هر شينده بر ايكتى: روز كارلرك سسندن،  
ياواش ياواش سولويان كچمه نك نفسندن...  
لكن پوتون بولردن فضله ايكلره بن كيم؟  
ينه سنك، آه ينه سنك، كيمه سز قلم!  
بر آرزو كرافوش صوصدى، هر شى تسلى بولدى،  
دمينجك ايكلر اضطرار دن قورتولدى!  
لكن حالا درينده تيره يور دودلى برسسن...  
هر كس، كندى دردنده، آي قلب شكافى كس!

على محمد

[۱] اولكى آتق پارچه درگاهك يديجى نورموسندور.

بدايه قوشوق و آجىق هواده چاليشق كى محمى  
بر قابل بلرديكته نظراً «حيانه و ماينه دوغرو»  
كيتمك رسمنك استقبالى اوله جقدر. پوتون آراسنده  
شرف، صديق، صائم، قدرى، عى الدين شافى،  
مدحت افنديلر بر اسلوب صاحبي اولاييله چك بر  
استمداد مؤدله بولر. هله شرف افندى استانبولك  
كوشن و كولك لره نه موفيتلى باصقيلر پايور...  
عى الدين شافى افندى چوق كوزل حس ايدىور  
وايتدرييور. «وزر خاندن چقاركن» اثرى  
انساني سويندريه چك بر موفيتدر. قدرى افنديك  
«مودده دكر حامى» عادتاً نفس ابدن و كوزلر مى  
بيقايان بر اثر.

نوزاد خام پورتره لره بزه متناسب و دواغون  
وجودلرك كوزللكنى دوكك ايستدور و موفقه  
اولور.

كزين خام چوق تر فنده براستمداد ايله آجان ايلك  
بهار چيچكلر نه بگزييور. فريجه لرى، خطلىرى  
وانخاب اينديكى موضوع لره حياى ساده لكده بوليور.  
بك اركن آجان بو بهار محصولى خصوصى بر شفقت  
واعتيابه لاقدر.

سركيده داهامه قراچ شايان دقت سها وارسه ده  
بو صنعتكارلرى ماضيلردن تعقيب ايدمديكم ايجون  
كنديلردن بحث ايتكه بر جسارت ايدمدم. بوزوات  
حفسنده كى حرمت و تقدير لرى ايكنجى بر فرصته  
تثيت ايدميه چكلى ايدمدم. الحاصل بر مئنده شعورلى  
ونفوذلى بر دنك اوياندينه اك بارز مثال رسنه  
انكشافى در كه همه حال علمى انباهه ووايزدر ديه ييلير.

دارالفنون و روحيات معامى

مصطفى شگيب

حياى آسلايه بيلامك ايجون حلدسه مراحجت ايدر.  
عقل آنجى كوروله بيلان شيلره ايتانير. حدس ايسه  
كوزله هنوز كورورله بن اولوش و دكيشلرلى سزور.  
چونكه او حياك شمورلشمش برسه نيائيسيدر.  
حياى ايله هممال اولاييله چك استمداد عقله دكل  
حلدسه در. ايسته بولسنى انقلابك نتيجه سى اولارق  
پوتون صنايع نفيسه ده اولدنى كى رسنده ده سكون  
برينه حركتى، عقل برينه حدسى غلبه ايتدريمك  
يكى رساملرك داماليله سى اولدى. حق بو بمرانه  
كچن سنه چاللى ابراهيم بك موطولمشدى. فقط نه چاره كه  
يكى فلسفه رسندن زياده ادبيات و بالخاصه موسيقى ايجون  
الهامكاردر. رسم، تمامامادى ثقل، ضوتون برواسطه  
اولان رنگار و عيني زمانده حركتى سكونه قلب ايدن  
كوزلره چالشمه مجبور اولدندن رسامك حدسى نه قادر  
فوتلى اولورسه اولسون سكونى حركته، آقبشى  
دوروشه غلبه ايتدريه بيله چك برحاله دكلدر. فضله  
اولارق مكان ايله ده مفيد اولاسى رساملى چيله بر ته جق  
بر مانده در. پودر ده چاره ساز اولاق اوزره «فوتوريزم»  
و «كوبيزم» موطولقلى بول ايسه آنجى سينه مادن  
چوق كرى حركت تقليدلى تايمين ايدم ييلير. مثلاً  
فوتوريزمى بايدنى كى بر آنك قوشدينى كوسترمك  
ايجون نالارنىك فاصله لى رساملىنى تكرار ايتك هيچ ده  
حركت صايلماز. چونكه فاصله لى، منتظم نقطه لرله  
حركت دكل آنجى بر قاچ ناييه لك حركت وهمى  
تايمين اوله ييلير كه بوچك كدن صوكر قالاچ اولان  
نه سكوز و ثابيتدر. روحى حركتله كلنجه بو بر تابوده  
كوستريه مديكى كى تابو سهر بيله ده تايمين ايديله سز.  
بكا قاليرسه رساملر روحكروماتى ادبياته برقه ايدرلر.  
رسمك حقى ساحه موفيتى استانتا نه باقلايشلر ده در.  
پوراده لك نادر بر وضع موطور، اك فرارى و بردها  
كورولميه چك بر آن روحى و باطيمى به كوزل بر باصقين  
بايه ييدورلر؟ ايسته موفيت بوراده در. تمام ايتلى كه  
هر سنك كوزلك ساحه سى آيريدر. اعضاضك تقسيم  
عملى ناصيل كنى دكلسه صنايع نفيسه تقسافى ده  
بوله در. هر سنك ساحه شائنده فتح اينديكى بر  
كوزلك اقبلى واردور. بز هر سنك آنجى كندى  
اقلينك چيچكلر ايسه نه لى بز. طوبا آغايى جنده،  
زافوم چيچكى ده جهنده تماشا ايديلير. مع مافيه يكى  
رساملرك بسط نظر لره غريب كان بو آنشلى و بوكسك  
جرا نلردن شكابت ايتك ايسته ديكم آسلاشيدلر. سنى  
بالمكس تقدير ايدىورم كه مكمليت و ابداعيك مفكورده.  
سنك فداكار بر پروانه سى اولان روح صنعت  
آنجى بيله فداكار قوربانلره وسع و طاقنك  
حدودلرلى بولا جقدر.

شو قيصه مطالعات فلسفى جريانلره صنايع نفيسه  
آراسنده كى سنى مناسبى كوستريه ديكته نظراً رساملر سرك  
يالكر تشكيلى و عمارسه ايله اكفنا ايتمه بول فلسفى  
حرثلى عيني اهل ايتمه لرى كالارى ايجون ضرور ييدر.  
اوكرده نسلك استنادلرى اولاق كنج  
رساملره كلنجه بولرك هان پوتون اثرلرله محلى و مى